

כל שעה פרק שני פסחים

א ימיו פ"ו מהלכות... ב ימיו פ"ה מהלכות... ג ימיו פ"ד מהלכות... ד ימיו פ"ג מהלכות... ה ימיו פ"ב מהלכות... ו ימיו פ"א מהלכות...

בתור מלא"ה אלא ודאי אף צמח שרץ לו נתלקו צ"ג וכו'... אלא משנה ששנינו שם (פ"ה דף כג:) אין אופין פתין גריצין אלא...

במירוקין המצויין. מלות מלידות: איש... המירוקין המצויין. מלות מלידות: איש... המירוקין המצויין. מלות מלידות: איש...

ש"מ הגבורים

א ואם עברה ולשה... ב עברה ולשה... ג עברה ולשה... ד עברה ולשה... ה עברה ולשה...

אבל בימות הפסח אמרו... רבינו יוחנן אמר כהן... רבינו יוחנן אמר כהן... רבינו יוחנן אמר כהן...

וחתולת המירוקין המצויין... וחתולת המירוקין המצויין... וחתולת המירוקין המצויין...

המירוקין. מלות מלידות... המירוקין. מלות מלידות... המירוקין. מלות מלידות...

המירוקין. מלות מלידות... המירוקין. מלות מלידות... המירוקין. מלות מלידות...

המירוקין. מלות מלידות... המירוקין. מלות מלידות... המירוקין. מלות מלידות...

המירוקין. מלות מלידות... המירוקין. מלות מלידות... המירוקין. מלות מלידות...

המירוקין. מלות מלידות... המירוקין. מלות מלידות... המירוקין. מלות מלידות...

המירוקין. מלות מלידות... המירוקין. מלות מלידות... המירוקין. מלות מלידות...

השנות הרב"ד... השנות הרב"ד... השנות הרב"ד...

המירוקין. מלות מלידות... המירוקין. מלות מלידות... המירוקין. מלות מלידות...

החלה. דכתיב והיה כאלנס מלמה הארץ והני לאו להם יטעו: מעשה אילפס הן. לסיק לאו להם הן⁽¹⁾ דקסבר אין להם אלא האפו בתור דמתי לתמס בתור אחד (ויקרא ט, טו) והד"ה. לכהי פטורין⁽²⁾ שאלפס שחרתיה. את האלפס ואמ"י הדבוק זה הלחם דהוה לה כעין מעשה תטר לקי סייען:

הנהרות וציונים
מב"ב ושאר פסחים

(א) גיב מאי חלת הסותר אריביל זה חלות של בעיב (ר"ח); (ב) דביע ציל (ב"ה); (ג) הביג ליעניו; (ד) חלוקת הכוח עמי סה ספק כרי יוחנן אן בפרוס בילין בחלומת פורו עמי קמא חביא רבוי כהן דוק עייש; (ו) כשהרביק ולבסוף הרתיח ולבסוף הרתיח אילפס הוה אילפס דאמר כשהרתיח ולבסוף הרתיח ריהם הוה אילפס פטורין מן החלה ואיכא סאן דמטיק וכו'; (ח) תנא הוה ופליגי על כל בתיא דבחר הכי (ר"ח); (ז) א"כ סה תיל עני כר. כציל וחיבת לחם כבתיא דפסוי נמחק (פ"ט) וכן ליתא בבתיא; (ט) תיבות מן השיפה ליתא בבתיא; (י) ציל אוכלין עיאי מן העיפה עד שתלגול וכו' כשעריה וראיה ר"ח; (טו) דאין אוכלין עיאי מן השיפה—משתלגול כר כשעריה וראיה עוד כר כציל (פ"ט) וכו'; (יז) חסר לשון וכציל בוסן שחרועים אוכלין סמנה חייבת בחלה בוסן שאין חרועים אוכלים סמנה פטורין (ר"ח); (יח) גי ר"ח; (יט) גיב סהם (ר"ח); (כ) גיב רבתיב (ר"ח); (כד) גיב אחד וכן לקמן (ר"ח); (כה) בתיא; (כו) גיב כיה (ר"ח); (כז) הוה כציל (ב"ה); (כח) לפי כציל (ב"ה):

אם כן למה לי לאדכורי להם לאו קושיא היא דקרא כדכתיב קאמר דמתיא (ו.) אם כן מה תלמוד לומר להם עוני פרט לעיסה שנילושה ציין ושמן ודבש ובספרי (דברים ס"א ק) נמי תניא אם כן מה תלמוד לומר* (להם)⁽¹⁾ עוני פרט לחלוט ואישיה אלמא דבחדר אפייה עסקין ולא ממעיט אלא מעוני. והוא ז"ל מירך דההוא דפרק החולק לא קשיא דמתי גוויי חלוט איכא שיש שחולטין הקמת ברותחין כדי ללבוט ואחר כך לשין אותו ועושין ממנו פת והגבו הוא דלמעט משום מזה עשירה אבל ההיא דפרק החולק מיירי שהרתיח הפת כדי שיאפה בתור צאפייה מועטת ואחר כך אפה אותו והעניי עושין אותו כן והיינו דגרסי קלת נוסמי עליה דההוא דבמות לומר שיוצאין זה ידי חובתו כפסק מאי טעמא להם עוני כתיב ציה (דברים טו, ג):

אמר ר' שמעון בן לקיש ה"ל עושה אילפס הן. דובשנין ואסקריטין וסופגנין מעשה אילפס הן ומשום הכי פטורי דקבירא ליה אין להם אלא האפו בתור: ר' יוחנן אמר מעשה אילפס חייבין. והל"ו דמתיא (ו.) קושיא היא דקרא כדכתיב קאמר דמתיא (ו.) אם כן מה תלמוד לומר להם עוני פרט לעיסה שנילושה ציין ושמן ודבש ובספרי (דברים ס"א ק) נמי תניא אם כן מה תלמוד לומר* (להם)⁽¹⁾ עוני פרט לחלוט ואישיה אלמא דבחדר אפייה עסקין ולא ממעיט אלא מעוני. והוא ז"ל מירך דההוא דפרק החולק לא קשיא דמתי גוויי חלוט איכא שיש שחולטין הקמת ברותחין כדי ללבוט ואחר כך לשין אותו ועושין ממנו פת והגבו הוא דלמעט משום מזה עשירה אבל ההיא דפרק החולק מיירי שהרתיח הפת כדי שיאפה בתור צאפייה מועטת ואחר כך אפה אותו והעניי עושין אותו כן והיינו דגרסי קלת נוסמי עליה דההוא דבמות לומר שיוצאין זה ידי חובתו כפסק מאי טעמא להם עוני כתיב ציה (דברים טו, ג):

החלה⁽²⁾ אמר ר' שמעון בן לקיש הל"ו מעשה אילפס הן ור' יוחנן אמר מעשה אילפס חייבין והל"ו שעשאן בחמה וכ"ע⁽³⁾ בין לר' יוחנן בין לר' שמעון בן לקיש הרתיח ולבסוף הרביק חייב בחלה דלחמא הוא כי פליגי בשהדביק ולבסוף הרתיח ר' שמעון בן לקיש סבר כמעשה חמה הן ופטורי ור' יוחנן סבר כמעשה אילפס הן ולא שנא הרתיח ולבסוף הרביק * ולא שנא הרביק ולבסוף הרתיח נהמא הוא וחייב בחלה * ואדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח. והילכתא כרבי יוחנן והכי קא פסק רב אחא משבחה (שאלתא עו) כמעשה אילפס כרבי יוחנן ובעל הלכות⁽⁴⁾ אמר משמיה דבהן צדק שפסק כר' שמעון בן לקיש כשהרתיח ולבסוף הרביק ואיכא דפסק כר' יהודה⁽⁵⁾ * דאמר אין לחם אלא האפו בתור בלבד אבל מעשה אילפס לא שנא הרתיח⁽⁶⁾ ולבסוף הרביק ולא שנא הרביק ולבסוף הרתיח אין קרוי לחם ואין חייב שאשאן בחמה ולא צאר.

ופריש ר"ס (ו.) תורה דט"ו דהני דפטורי מן החלה לר' שמעון בן לקיש כדאית ליה ולר' יוחנן כדאית ליה דוקא כשנליתן רכה אבל אם גלגל את העיסה ואע"פ שעשאה אחר מכלאן אחד מהמיינין הללו מן העיסה⁽⁷⁾ חייבין בחלה שכבר נתחייב בעיסה זו משעת גלגול דמתן כמסתת חלה (ר"ש פ"ג)⁽⁸⁾ דאין אוכלין עיאי מן העיסה וראיה עוד כר כציל (פ"ט) וכו'; (יז) חסר לשון וכציל בוסן שחרועים אוכלין סמנה חייבת בחלה בוסן שאין חרועים אוכלים סמנה פטורין (ר"ח); (יח) גי ר"ח; (יט) גיב סהם (ר"ח); (כ) גיב רבתיב (ר"ח); (כד) גיב אחד וכן לקמן (ר"ח); (כה) בתיא; (כו) גיב כיה (ר"ח); (כז) הוה כציל (ב"ה); (כח) לפי כציל (ב"ה):

אם כן למה לי לאדכורי להם לאו קושיא היא דקרא כדכתיב קאמר דמתיא (ו.) אם כן מה תלמוד לומר להם עוני פרט לעיסה שנילושה ציין ושמן ודבש ובספרי (דברים ס"א ק) נמי תניא אם כן מה תלמוד לומר* (להם)⁽¹⁾ עוני פרט לחלוט ואישיה אלמא דבחדר אפייה עסקין ולא ממעיט אלא מעוני. והוא ז"ל מירך דההוא דפרק החולק לא קשיא דמתי גוויי חלוט איכא שיש שחולטין הקמת ברותחין כדי ללבוט ואחר כך לשין אותו ועושין ממנו פת והגבו הוא דלמעט משום מזה עשירה אבל ההיא דפרק החולק מיירי שהרתיח הפת כדי שיאפה בתור צאפייה מועטת ואחר כך אפה אותו והעניי עושין אותו כן והיינו דגרסי קלת נוסמי עליה דההוא דבמות לומר שיוצאין זה ידי חובתו כפסק מאי טעמא להם עוני כתיב ציה (דברים טו, ג):

אמר ר' שמעון בן לקיש ה"ל עושה אילפס הן. דובשנין ואסקריטין וסופגנין מעשה אילפס הן ומשום הכי פטורי דקבירא ליה אין להם אלא האפו בתור: ר' יוחנן אמר מעשה אילפס חייבין. והל"ו דמתיא (ו.) קושיא היא דקרא כדכתיב קאמר דמתיא (ו.) אם כן מה תלמוד לומר להם עוני פרט לעיסה שנילושה ציין ושמן ודבש ובספרי (דברים ס"א ק) נמי תניא אם כן מה תלמוד לומר* (להם)⁽¹⁾ עוני פרט לחלוט ואישיה אלמא דבחדר אפייה עסקין ולא ממעיט אלא מעוני. והוא ז"ל מירך דההוא דפרק החולק לא קשיא דמתי גוויי חלוט איכא שיש שחולטין הקמת ברותחין כדי ללבוט ואחר כך לשין אותו ועושין ממנו פת והגבו הוא דלמעט משום מזה עשירה אבל ההיא דפרק החולק מיירי שהרתיח הפת כדי שיאפה בתור צאפייה מועטת ואחר כך אפה אותו והעניי עושין אותו כן והיינו דגרסי קלת נוסמי עליה דההוא דבמות לומר שיוצאין זה ידי חובתו כפסק מאי טעמא להם עוני כתיב ציה (דברים טו, ג):

ואיכא טאן דפסק (ר"ס לת. ד"ה וט"ו) כר' יהודה דאמר אין לחם אלא האפו בתור בלבד. טעמיה דמאן דפסק הכי משום דבגמרא מפרש רבה דרבי יהודה הכי קאמר אין לחם אלא האפו בתור מעיקרא ואסמך ליה אקרא⁽¹⁾ (ויקרא ט, טו) ואפו עשר נשים לתמס בתור אחד להם האפו בתור⁽²⁾ קרוי לחם שאין אפו בתור אין קרוי לחם והאפי ליטנא אפאו צאילפס מעיקרא אפילו חור ואפאו בתור לאו לחם הוא לפי שאינו נאפה בתור אחד אלא צדק תנורים ומשום הכי פריך ליה הכר אלפסי ז"ל מדגרסינן בפרק החולק והאי חלוט וכו' דאלמא לא חיישינן לדרשא דתור אחד דהא האי חלוט חלוט מיעיקרא והדר אפייה וגמלא שנאפה שמי פעמיים ואפילו הכי אדם יוצא⁽³⁾ ידיו חובתו.

הילבך נקטינן כרבי יוחנן דאמר מעשה אילפס חייבין. ומיהו דוקא שאפאו צאילפס שלא על ידי משקין אבל על ידי משקין אפילו רבי יוחנן מודה דלאו לחם מיקרי ולא מיחייב בחלה והכי מוכח בירושלמי בפרק קמא דחלה (פ"ג) דגרסינן התם ר' יוסי אומר נשם ר' יוחנן כל שהאור מהלך תחתיו חייב בחלה ואומר עליו המוציא לחם מן הארץ ואדם יוצא צו ידי חובתו כפסק ר' שמעון בן לקיש אומר כל שהאור מהלך תחתיו פטור מן החלה ואין אומרים עליו המוציא ואין אדם יוצא צו ידי חובתו כפסק אומר רבי יוחנן וצלבד על ידי משקה אלא על ידי משקה מודה ר' יוחנן דפטור ומכל מקום לדברי ר"ת ז"ל שכתבנו למעלה (ד"ה ופ"ט) דוקא בשנליתן רכה אבל כל שתלגול חייב בחלה אפילו אפאו צדק על ידי משקה וכתב הוא ז"ל דהמוציא נמי מברכין עליה מדאמרין במנחות (ע"ה) ובבבב (ו"ה) היה עומד ומקריב מנחת בירושלים אומר שהחיינו נטלן לאוכלן אומר המוציא לחם מן הארץ וקא פסיק ונא לא שנא מנחת מנחת ולא שנא מנחת מרחשת ואף על גב שמטוגנת בשמן ועוד נחבאר במסכת ברכות:

הבישול או לאחר הטיגון כדמוכח בבבבב כגיד מברכין (ו"ה) אבל ודמוציא"ש שקורין טלירילי היה אומר ר"ת שאין מברכין עליו המוציא שאין פסן מוריתא דנמאה אף ע"פ שנתחייבה עיסתה בחלה ורבינו שמעון ז"ל כתב במס' חלה (פ"ה מ"ה) שהלם עיסה גמורה ודעתו לנבלה נמי או לטנגט בשמן פטורה מן החלה. ורבינו מתיב היה נוהג כשלאין עיסה נציתו כדי לנבלה נמי או לטנגט בשמן היה מנחה לאפות מנחה מעט ועל ידי כך נתחייבה העיסה כולה בחלה קודם שיקח ממנה מעט דחיישינן שמה תמלך וגם לא היה אוכלה כלה המוציא אחר שנחבבלה או טנגט וגם לא היה מברך עליו המוציא אלא מברך על לחם אחר ואמ"י חלה:

א ימי' פ"ו חסלות
התן ומה הלכה ו
טו"ט א"ח פסח חתם
טע"ד:
ב מ"י ט"ו הלכה יג
במה עשין מה טו"ט
שם פסח חתם טע"ד:

תניא יוצאים במצה נא ובמצה העשויה באילפס. כלומר
בלא משקה: מאי מצה נא. כלומר ומטה חלפה
יוצא נה: כל שפורסה ואין חוטין נמשכין ממנה.

שפורסה שמנסה:

[טז] **מתני'** ואלו ירקות

וכו' בחזרת ואלו ירקות וכו' בחלה ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח
ובבשלישין. וכלו מפרש בגמ': ואין מברכין עליו המוציא ואשכחן עלה
פירכא מההיא דאמרינן בפרק החולץ (יבמות

כבושין. נמומן: שלוקין. מבושלין. מבושלין. מבושלין.
מדך ניסול: ומצטרפין לבית. ללאח ידי מוצמו ונראה לי להוא
הדין הזה מזי למימתי לענין כית מזה דמנטרפין אלא דגבי
מזה פשיטא ליה אכל הכה אלנטרין סלקא דעמך אמנה כיון
לאמיריותא קפדין טעמא דהז
מנטל צמזמיה קמשמע לן לדין
דיש לכוין טעם מרירות מנטרפין:

(א) תבוב שם: ודיקא
גמי דקתני ליה
דמיא דאשישה
לישא דחשיבותא
אלו דברי הרב ר'
אפרים ה"ה:
אמר אבהו: דברי זה
הרב אינם נכונים דלמ
כן מלא אירא משום
הטוט אפילו בתנור נמי
מזה עשויה הוא אכל או
דכרי זה שחלטו כמים
כל רבי ונתנו קא
ממעט ליה או שחור
ועשאו חלופם דלף על
גב ללחם הוא כרי יוחנן
ג. אפילו הכי מזה
עשויה הוא אכל לי חור
ואפילו בתנור כה אכל
העושר הכה וכו'
המלוט האומר סימנת
לנו שפירש הרב
ז"ל:
(ב) תבוב שם: כאן
דפסק כרבי יהודה
זיבא עליה פירכא
מההיא דפרק החולץ
[יבמות ג.] ואף על פי
כן אין לנו ראיה
לפסוק כרבי יהודה
כו':
אמר אבהו: ומה שפסק
כרבי יהודה מטעם שרבי
רפא [דף ק"ו:] פירש טעמו
של רבי יהודה על גב
דהיא דמיה לא קיימא
מההיא מלחא דדינת
[ג.] אפילו הכי נקטינן
מינה לישנא קמח הלכה
כרבי יהודה מדמיט
רנא טעמיה דמנל נקוט
טעמיה דרבי יהודה
מהאי קרא פסקא ללחם
קמח וללשנא תרנא
ועוד דקוניה דשמעתא
כרבי יהודה אלא צדעא
דהדיקא מנפניס והרמיה
מנחין ופאטוקא כנגדו
[דף ק"ו:] וזה טעמו מה
שפסק כרבי יהודה ואף
על פי כן אומר אני
שאין הלכה כרבי יהודה
מההיא דאמרינן בברכות
[ג.] כגובה דלרעא דמר
זוטרא קבע שטריה
עליה ומנחך עליה
המוציא ושלג בריות
ומר בר רב אשי אמר
שיולא זה ידי חובתו
בפסח ואף על פי שאין
זה מעשה תנור מיהו
דברי רבי יהודה נמו
מה אכל דברי ר"ל [דף
ג.] לא דמחו שרבי
ממתיא ולנחך מדמך
והוא מודה סה:

והוא חלוט דקא אמרינן מצה היא למאי הלכתא אמר רבינא לומר שאדם יוצא בה ידי חובתו בפסח
אלמא אע"ג שחלטה מעיקרא כיון דאפייה^(ט) בתנור או באילפס לחם היא ואדם יוצא בה ידי חובתו
בפסח: תניא יוצאין במצה נא ובמצה העשויה באילפס מאי מצה נא אמר רב יהודה אמר שמואל כל
שפורסין אותה ואין חוטין נמשכין הימנה והיא דאפה * מצה על ארעא וקא מינטר לה שפיר נפק בה
ידי חובתו—בפסח כדאמרינן (ברכות לה.) ^(י)מר זוטרא קבע סעודתיה עילויה ומנחך עליו^(י) המוציא ושלש
ברכות אמר מר בר רב אשי הואיל^(י) ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח מ"ט לחם עוני כתיב^(י) ביה (דברים
טז ג.)^(י) והיא דאיכא זקן או חולה דלא יכיל למיכל מיניה^(י) ביבשתא שרו ליה במיאי עד דמירכבא ואכיל
לה עד דלא מיתמחא דתנן (מא.) יוצאין ברקוק השרוי ובמבושל שלא נימוח דברי רבי מאיר "ר' יוסי
אומר יוצאין ברקוק השרוי אבל לא במבושל אע"פ שלא נימוח משום דבעינן טעם מצה וליכא:
[טז] **מתני'** ואלו ירקות שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח בחזרת ובעולשין ובתמכא ובחרתבינא
ובמורר יוצאין בהן ידי חובתו בפסח^(י) בין לחין בין יבשין אבל לא שלוקין ולא כבושין ולא מבושלין ומצטרפין
המאור הקטן
דשנינן בגמ' ואוקימנא דרבי יהודה סבר אין לחם אלא האפוי
בתנור מעיקרא דההיא שנויא אליבא דריש לקיש הוא אבל לרבי
יוחנן לית ליה הדין שנויא ומוקי לה לשמעתיה כתנאי ולדידיה לא
פליג רבי יהודה בלחם שחלטו וחזר ואפאו ואף על פי שאמרו
שאין לחם אלא האפוי בתנור בלבד בא לומר בלבד אלא למעט
המעיסה והחליטה ומעשה אילפס ולא בא לומר שיהא אפוי בתנור
מעיקרא אלא אף על פי שחלטו וחזר ואפאו וליחם עלה הוא הדין
סברא דמאן דפסק כרבי יהודה וליכא עליה פירכא מההיא דפרק
החולץ ואף על פי כן אין לנו ראיה לפסוק כרבי יהודה^(י) אלא
נראין הדברים שהלכה כרבי יוחנן וליכא למדחייה והוי יודע דהא
דכתב הרי"ף ז"ל במעשה אילפס נהמא הוא ואדם יוצא בו ידי
חובתו בפסח אחלת המשרת קאי ולא אסופגין ודבשנין
ואסקריטין יהוה להו מצה עשויה ודכתיבא [לקי קיט:] הדובשנין
והסופגין והאסקריטין אדם ממלא כריסו מהם ויכבד שיאכל כזית
מצה באחרונה:

מלחמת ה'
ועוד: ובמעשה אילפס כתב הרב רבי אפרים וכו' מספקא לן
מילתא טובא וכו' ואני רואה דברי הרב אלפסי זכרונו
לברכה במעשה אילפס כמו שכתב בהלכותיו אבל הוא פירכא
דאייתי מוגרסינן בפרק החולץ צריך עיון דקשיא עליה הא דתנו
רבנן לחם עוני פרט לחלוט ואשישה והוא זכרונו לברכה הביא
את שריתן ולא חשש להקשותן ולא פירוקן.
אמר הבורח: ומי יחוש מוח ממנו שהרי כחז אף על גב דמלטיה
מעיקרא כיון שהדר אפייה בתנור אף בלפס לחם אירי ואדם יוצא
ידי חובתו בפסח ומנל למדת דהיא בשחור ואפילו ואחיה כרנן
דמחיבי המעיסה והחליטה בשאפסן בתנור קמח ומוגלשין הוא הדין
תלוט ברותחין על גבי האור ותקון הענין הזה כגללו דחלוט של צעלי
תמיס מיה מנה שנותנין אותה במשרת לתוך המים ומתבטלת שם כל
זרכה ואי נמי חולטין אותה במים עד שאין חוטין נמשכין ממנה ואפילו
אופין אותה שוב אין לה חיוב כלל שהרי נאכל מתוך בשולה ולפיכך נקראת
תלת המשרת וכן אמרו בירושלמי [נהל פ"א ה"ג:] תלוט דמיין ותלוט סתם
דיבנות אינו של צעלי תמיס אלא של עניים תלה שחולטין אותה מעט
ונותנין אותה בתנור וקרמו פניה בתנור וגריעותא היא וזה כדאמרנו עלה
לחם עוני כתיב אכל חלוט השני למעלה בצרייתא שהוא לחם ותשוב הוא
החליטה השנייה במשנתו קמח על גבי מוגלשין והוא הדין למים רותחין
שהאור מהלך תחתיו ואף על פי כן כיון שחורין ועושין אותו זקק ואופין
אורו בתנור לחם הוא וחייב תהלה אלא שהוא תשיט שהסלת ממלחן
ברותחין כשגל ועושין ממנו פה נאה ותשובה זה החסותי עצמנו של פה
הוא דומיא דלשישה ולא ממתה יין ושמן ודכתיב מלח עיסה שיליטה
הסם ומתאשו עוין ממעתינן ליה מהקא תמי לחם עוני פרט לאשישה ותלוט
ולא קתני להו בתרתי וקא תמי נמי אסן כן מה תלמוד לומר לחם עוני פרט
תלוט ואשישה ולא קתני אסן כן מה תלמוד לומר עוני פרט לאשישה ומה
לי למתי לחם ותלוט ובספרי [פרשה ראה שפסקא קל] מני לה אסן כן למה
נאמר עוני פרט לתלוט ואשישה רבי שמעון אומר למה נקרא עוני על שם
עוני שנתעו מצרים שנת עיניה דמעוין ממעתינן ליה והא דקתני
בגמרא לחם תלמוד לומר לחם עוני קרא קאמר כדמתיב לחם אסן כן מה
תלמוד לומר לחם עוני פרט לעישה שיליטה כיון ושמן ודכש.